

Salangen kommune

SJUMILSSTEGET FOR BARN OG UNGE

– kartlegging av situasjonen i Salangen

Salangen kommune har gjennomgått de syv steg i ”Sjumilssteget” for barn og unge i Troms. Følgende er utarbeidet som foreløpig kartlegging med tanke på kvalitetssikring av tilbudet til barn og familier på viktige ansvarsområder for kommunen.

Kommunen vil i ettertid av kartleggingen gjennomgå hvordan det skal sikres og evt. utarbeides tiltak eller planer om forbedring, der det etter denne gjennomgangen er funnet mangler eller områder som trenger økt kvalitet og/eller fokus.

STEG NR. 1 - Medbestemmelse

Barnet har rett til selv- og medbestemmelse (Artikkel 12)

Spørsmål til kommunene

- Hvilke organer og systemer har kommunen etablert der barn kan utøve medbestemmelse?

- Ungdomsrådet
- Barnas talsperson Hilde Nyland og Kenneth Dahle
- Barnas representant i kommunen ved kommunalsjef
- Innenfor Sjøvegan statlige asylmottak gjennomføres det individuelle kartlegging og samtaler, husmøter, beboermøter og ungdomsrepresentant.

- Hvordan sikrer kommunen at enkeltbarn blir hørt når det treffes avgjørelser i kommunale organer som angår dem direkte?

- Aktiv bruk av plansje/plakat ang barns rettigheter – en alderspyramide for rettigheter og plikter.
- Det er utarbeidet et dokument som gir oversikt over barns rettigheter og plikter på ulike alderstrinn. Denne følges i saksbehandling jfr. forvaltningsloven og lov om barneverntjenester.
- Barn over 15 år er automatisk part i egen sak. I tillegg kan egne partsrettigheter gis om utvikling tilsier dette
- Om barnet selv pga alder eller annet ikke kan uttale seg, vil det bli oppnevnt egen talsperson for barnet ved behov

- Hvordan sikrer kommunen at barnas interesser ivaretas etter plan- og bygningsloven, herunder at det er tilstrekkelige friluft- og rekreasjonsområder?

- Teknisk avdeling har ansvar for forvaltning av Plan og Bygningsloven, og gjennom dette arbeidet forsøker en å tilrettelegge for barn og ungdom i planlegging/regulering av boligfelt m.v. I arealplansammenheng avsettes også områder til idrett og friluftsliv. Etter politiske prioriteringer tilrettelegges arealer også i bygninger tilrettelagt for aktivitet for barn og unge. Eks: kulturhus, idrettshall, idrettsanlegg med mer.
- Barnas representant skal uttale seg i forhold til barnas interesser i plan og bygningssaker.
- Vi har høgt fokus på krav til universell utforming av arealer/bygninger slik at barn/unge med spesielle behov også ”uhindret” kan benytte seg av tilbudene.
- Høring i ungdomsrådet

- Hvordan har kommunen sikret at barnas medbestemmelsesrett er reell?

- Barneverntjenesten arbeider aktivt i forhold til samtaler med barn og prøver kontinuerlig å vedlikeholde disse ferdigheter og evt. skolere nytilsatte. Barn skal så langt som mulig samtykke til tiltak og være med å påvirke disse ut fra alder og utvikling.
- På mottaket er barnas medbestemmelsesrett kontinuerlig vurdert gjennom dialog og kartlegging/aktivitets og involverings nivå.
- Helsesøsters tilstedeværelse på skolen er med på å sikre barns mulighet for å bli hørt. Helsesøster har fast tid på skolen, samt ungdommens helsestasjon ”åpen dag” annenhver torsdag. Per i dag er etterspørselen etter helsesøster på skolen stor.
- I barnehagen er medbestemmelse en del av hverdagen til barna. Barna skal ha innflytelse og være aktive deltakere i barnehagens virksomhet. Barna skal være med på å påvirke sin hverdag. For vår del og den barnegruppen vi har kommer dette frem blant annet gjennom kroppsspråk, lyder og enkle ord. De voksne er tilstede, lytter og observerer, og følger opp barna. Barna skal få kjenne at egen deltakelse blir hørt og bidrar til endring. I vårt pedagogiske arbeid står barns medvirkning sentralt. De kan for eksempel være med i planlegginga, personalet tar utgangspunkt i barnas interesser, forberede måltid osv.
- Salangen skole har elevråd der alle klassene ved skolen er representert. Leder og nestleder i elevråd sitter i skolens samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalget. Ungdomsrådet i kommunen har representanter både fra grunnskole og videregående skole. Ungdomsrådet har talerett i kommunestyret i saker som angår barn og unge.

STEG NR. 2 – God omsorg

Barna har rett til god omsorg fra foreldre og offentlige tjenester (Artikkel 18)

Spørsmål til kommunene

- Hvilke tiltak rår kommunene over for å hjelpe foreldrene, herunder også foreldre fra andre kulturer, slik at de kan gi barna sine god omsorg?

- Barneverntjenesten er en aktiv tjeneste som i hovedsak arbeider etter lov om barneverntjenester. Tjenesten er interkommunal og er tilknyttet et samisk satsingsområde som også berører barneoppdragelse og omsorg. Satsing på forebyggende barnevern spesielt gjennom prosjektet Lavterskel barnevern. Opparbeidet teoretisk og erfaringsbasert kompetanse over år i forhold til flerkulturell forståelse og kunnskaper om minoritetsgrupper i samfunnet. Det er samarbeid med Bufetat eksternt men også internt mellom avdelingene i forhold til tilbud om ulike foreldreveiledningsprogram som for eksempel MST, PMTO, ICDP m.fl.
- Mottaket satser på å styrke beboernes ressurser. Ofte er det et spørsmål om tilstrekkelig informasjon og hvordan den skal anvendes til en ny situasjon/kultur. Alle ansatte er skolert på dette. Mottaket deltar i foreldreveiledningsprogram ICDP (International Child Development Programme) i regi av Buf/UDI som har som mål å veilede foreldre til å mestre sine foreldre rolle i en ny kontekst. Mottaket samhandler med de øvrige kommunale etater (helse, skole, barnevern, barnehager, BUP, kultur osv.) regelmessig og gjennom TEFBUS FLY (tverretattlig forum for barn og unge i Salangen, -med fokus på flyktninger og asylsøkere). Mottak har ansvar for å sikre at alle EM (men også fokusere på barn i familie) får tilstrekkelig omsorg. Hjelpeverge spiller også en viktig rolle i å ivareta ungdoms behov. Mottaket finansierer dette tilbud.

- Helsesøster har individuelle samtaler med alle foreldrene i kommunen. Alle foreldre med barn får tilbud om individuelle samtaler etter fast program som følgende: Hjemmebesøk til nyfødte, 6 uker, 3 mnd., 4 mnd., 5 mnd., 6mnd., 8 mnd., 10mnd., 12 mnd., 15mnd., 2 år, 4 år, 5 år og 8 år. Ut over dette er det tilbud om individuelle samtaler etter behov. For barn med sammensatte behov opprettes det tverretatlige ansvarsgrupper for å kunne hjelpe barn og foreldre best mulig. Helsestasjonen har tilbud om barselgruppe en gang per mnd. Tilbudet er rettet mot foreldre i barnets første leveår, og er en del av helsestasjonens nettverksskapende arbeid.

Helsesøstrene har i høst tatt kurs i ”Godt samliv.

Helsestasjonen har 1 helsesøster i 100 % stilling som har flyktninger og asylsøkere som sitt hovedansvarsfelt. Det brukes mye tid på individuell veiledning og oppfølging av foreldre fra andre kulturer. Ansatte på kommunens mottak har vært på kurs i foreldreveiledning, programmet er et kursopplegg for foreldre i mottak bestående av 7 kursmoduler. Målet er at alle foreldrene på mottaket skal få dette foreldrekurset. Opplegget for foreldrekurset er laget av Magne Raundalen og Omar Mekki, disse er knyttet til senter for krisepsykologi i Bergen. Helsesøster vil være en naturlig samarbeidspartner/kursholder når disse kursene/veiledningene kommer i gang.

- ”Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg” jfr. Rammeplan 2006:s.23. I barnehagen skal barnet oppleve omsorg i alle situasjoner i hverdagen. Personalet tilbyr et miljø preget av glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet. God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og andre. Det vil igjen skape gode relasjoner blant barn og voksne. Barnehagen gir råd, veiledning og støtte til foreldrene. Barnehagen samarbeider med andre instanser som for eksempel helsestasjon, barnevern, mottak osv.
- NAV gir råd og veiledning i personlig økonomi. NAV hjelper foreldrene til å ha oversikt over økonomi gjennom å lage budsjett. I noen tilfeller bistår vi med å rydde opp i gjeldsforhold. I tilfeller der man ser at foreldre ikke klarer å styre egen økonomi kan man sikre at faste utgifter betjenes gjennom frivillig forvaltning.

- Hvordan sikrer kommunen at de tjenester som er involvert i dette, samarbeider om å kunne avdekke, undersøke, igangsette og evaluere tiltak for de familier som trenger hjelp for å sikre at barna får god omsorg

- TEFBUS- tverretatlig forum for barn og unge i Salangen (månedlig)
- Melding av saker til kommunens omsorgsteam
- Ansvarsgrupper (i forhold til enkeltbarn, oftest 4 ganger per år)
- Ad-hoc samarbeidsmøter
- Styrerforum i barnehagene inviterer andre deltakere etter behov
- Tilbud om tverrfaglig veiledning fra UNN – et samarbeid mellom BUP og VOP Midt Troms (4-6 ganger per år)
- Gjennom omfattende, omgående og individuelle kartlegging (samtale, registrering) og samhandling med familier og øvrige etater
- I tilfeller der ulike offentlige etater har mistanke om at omsorgen ikke er god nok, leveres bekymringsmelding til barneverntjenesten.

- I hvilken grad samarbeider kommunen med frivillige organisasjoner som ledd i å sikre gode oppvekstkår for barna?

- Barneverntjenesten arbeider aktivt for at oppdragstakere som støttekontakter og lignende har mulighet og støtte i det lokale tilbudet. Derigjennom arbeider man i direkte samarbeid med enkeltpersoner som er i frivillige organisasjoner.
- Mottaket har et meget bevisst forhold til å samhandle med frivillige organisasjoner. Vi erfarer at her ligger svaret på å forebygge psykisk problemer gjennom aktivitet og samhandling med andre mennesker. Læring og opplevelser som strekker seg over tid er høyt i fokus. Vi samarbeider med Salangen IF (fotball, turn, ski, trim), SAFA, Røde kors, Redd Barna, Salangen skolekorps, 4H, internett kafè, bibliotek, aerobics, fisketur, båttur med mer.
- NAV har ikke direkte samarbeid med frivillige organisasjoner, men mottar henvendelser fra bl.a. Røde Kors om ferieopphold for barnefamilier med dårlig økonomi. Dette viderefremmes til aktuelle brukere.
- Samarbeid med idrettslag, korps og andre frivillige lag og foreninger foregår hovedsakelig gjennom kulturavdelingen i kommunen.

STEG NR. 3 – Særskilt vern og støtte

Barn som ikke kan bo i sitt hjemmemiljø har krav på særskilt vern og støtte fra offentlige myndigheter (Artikkel 20)

Spørsmål til kommunene:

- Hvordan sikrer kommunene at disse barna får den oppfølging de har krav på fra barnevern, helse-, sosial- og barnehage-/skole?

- Igangsettelse av interkommunal barneverntjeneste hvor ett av målene er å begrense sårbarhet i forhold til sykdom og annet fravær av ansatte. Dette har vist seg å være en utfordring i små kommuner med liten stillingsprosent rettet mot barnevern. Ved igangsettelse av interkommunal tjeneste viser det seg at kommunen innehar et større og styrket fagmiljø.
- Kommunen og barneverntjenesten gir informasjon og tilrettelegger i forhold til offentlige ansattes meldeplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett (gjøres i hovedsak i samarbeid mellom barnevern og ledelse i skole og barnehager)
- Barneverntjenesten arbeider løpende med å holde seg oppdatert i forhold til å veilede innbyggerne til rett hjelp til rett tid hos rett instans
- Ansvarsgrupper.
- I de tilfeller der barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet eller ungdommen, er helsesøster en naturlig samarbeidspartner der det er opprettet ansvarsgruppe.
- Barnehagene i Salangen kommune gir alle barn rett til barnehageplass. Dersom et barn er i fosterhjem eller lignende samarbeider barnehagen med de biologiske foreldrene, fosterforeldrene, andre familie medlemmer, samt PPT, BUP, helsesøster, barne- og ungdomshjem, barnevern og andre. Det blir satt ned en ansvarsgruppe som skal arbeide for barnets beste.
- For skolens vedkommende skjer tilrådinger og enkeltvedtak knyttet til elever med særskilte behov gjennom PPT og BUP, med vedtak av kommunens administrasjonssjef. Skolen deltar i ansvarsgrupper der dette er gjeldende.

- Mottaket sender melding til skole og helse ved ankomst. Overformynder oppnevner hjelpeverger samme dag. Ungdom ble tildelt en bestemt leilighet med to særkontakter. Arbeid rundt hver ungdom koordineres av fagpersoner. Ungdom kartlegges og starter skolen innen 1-3 dager etter ankomst. Mottakets personal delta på regelmessig samarbeidsmøte. Hvert ungdom gjennomfører samtaler med helsesøster noen få dager etter ankomst til mottaket. Evt. bekymringer diskuteres med koordinator EM (enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere) og videre med barnevern. Flertall av EM deltar på BUP's samtale gruppe og evt. henvises til BUP for individuell samtale.

- Hva gjøres for å sikre at barna kan ha kontakt med sin biologiske familie og tidligere nettverk?

- Ved fremming av sak om omsorgsovertakelse ber barneverntjenesten om at fylkesnemnda også tar stilling til utmåling av samvær med biologiske foreldre.
- Ved plasseringer utenfor hjemmet lages det tiltaksplan for barnet. Tiltaksplan inneholder plan for opprettholdelse av nettverk og kontakt med biologisk familie.
- Der foreldre ikke har kontakt av ulike grunner, søker man å finne andre i biologiske familie som kan være en støtteperson og en tilknytning for barnet
- Barneverntjenesten yter økonomisk stønad for dekning av utgifter til samvær til foreldre eller andre nære personer
- EM har i utgangspunkt ingen kontakt med sine foreldre. Mottaket har fokus på kontakt med hjemlandet, slekt og venner med mål å opprette kontakt. Mottaket tilbyr hver EM en telefon samtale pr. 14 dag. Mottaket informerer om Norges Røde Kors oppsporings program og er behjelpelig med utfylling og oppfølging av søknaden. De alle fleste vil ikke ta kontakt med sine foreldre mens asylsøknaden behandles.

- Hvordan sikrer kommunen at plasserte barn som nærmer seg voksenalder får informasjon om videre hjelp og et reelt ettervernstilbud?

- Barneverntjenesten holder seg oppdatert i forhold til endringer, føringer og erfaringer i dette arbeidet. Det være seg gjennom fylkesmann, bufetat, bufdir, frivillige organisasjoner
- Der barn passerer 17 år så tas ettervern opp med barn og parter i saken. Også plasseringssted vil få informasjon om hva barneverntjenesten kan tilby etter fylte 18 år. Det legges inn i tiltaksplan i ½ års perioden før myndighetsalder at dette er et tema som drøftes og finnes løsninger for med den enkelte ungdom.
- Det arbeides aktivt og grundig med at ungdommer som i utgangspunktet takker nei til videre hjelpetiltak etter fylte 18 år i alle fall takker ja til råd og veiledning i en periode etter fylte 18 år. Dette for at ungdommen skal ha noe tid til å venne seg til å klare tilværelsen alene, og at ungdommen da har en mulighet til å "angre seg". Barneverntjenesten har noe materiell og informasjonsvideoer om dette.
- Det gis informasjon ved råd og veiledning om rettigheter innenfor lov om barneverntjenester, men også råd om hvor annen bistand kan gis.
- Lov om barneverntjenester endres slik at ettervern styrkes for den enkelte ungdom.
- Gjennom mottakets informasjon og aktivitets program. De alle fleste ungdom på Sjøvegan mottak er i alder 17+ og det haster derfor å gjøre ungdommen best mulig rustet til et liv hvor de mestrer hverdagen. Mottaket har eget program "Hverdagsmestring" som har fokus på; hygiene, renhold, kosthold og ernæring og matlagging, disponering av økonomi, deltakelse i samtale gruppe i regi av BUP

STEG NR. 4 – Vern mot overgrep

Barn har rett til vern mot overgrep og utnyttning (Artikkel 34 og 36)

Spørsmål til kommunene:

- Hvilken beredskap eller rutiner har kommunen for å håndtere situasjoner der det avdekkes at barn er utsatt for overgrep?

- Meldeplikt til barneverntjenesten, barneverntjenesten vurderer og anmelder eller henviser videre til rette instans
- Bruk av veiledere (rutiner) gitt av departement i forhold til vold, seksuelle overgrep, kjønnslemlestelse, menneskehandel, tvangsekteskap m.m.
- Mottaket gjør kartlegging og samtale, det loggføres både individuelt og leielighetsmessig. Det rapporteres til helse, barnevern og politiet i tilfelle mulig overgrep. Mottaket har eget skriftlige instruks for håndtering av slike tilfeller. Mottaket har bakvakt system. Flere av ansatt er utdannet i konflikt håndtering. Flere ungdom har også gjennomført kurs og tema som inngår i vårt infoprogram.
- I de tilfeller der helsestasjonen blir gjort kjent med at barn har vært utsatt for overgrep, håndteres saken etter gjeldende lover og retningslinjer. Barneverntjeneste og politi er naturlige samarbeidspartnere i slike saker. Kommunens helsesøstre har vært på ulike kurs i forhold til vold, overgrep og kjønnslemlestelse, i tillegg til opparbeidet erfaring på området. Helsesøster informerer alle nyankomne asylsøkere om forbud mot arrangert ekteskap/ tvangsekteskap. Dette er en del av det obligatoriske informasjonsprogrammet på mottaket. Helsestasjonen har også god erfaring med å bruke Tverrfaglig ressursteam ved Barnehuset i Tromsø (tidligere RVTs).
- Personalet i barnehagen har opplysnings- og meldeplikt til barnevernet dersom et barn blir utsatt for overgrep. Dette gjelder også der vi er usikker eller er engstelig for barnet. Barnehagene har utarbeidet skriftelige handlingsplaner i samarbeid med barnevernet.

- Hvilken kompetanse har kommunen bygget opp på området vold og overgrep mot barn?

- En styrket barneverntjeneste med midler for kompetanseheving. Minimum krav til ansatte i barneverntjenesten om høyskoleutdanning, fortrinnsvis barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere.
- Sjøvegan mottak har vært i sammenhengende drift i 20 år (1989 – 2009) og har et meget bevisst forhold til å rekruttere og beholde fagfolk. På eget initiativ har mottaket innhentet kunnskap og nå erfaring, med arbeid rundt personer som kan være ofre for menneskehandel. For barn i familie har mottaket meget god rutiner ifht. samarbeid/handling med helsesøster, barnehagen og skole.
- Kommunen for øvrig deltar ved anledning på kurs og utdanninger som favner dette området.
- Kommunen bruker politi aktivt i forhold til risikovurdering og hjelp i forhold til utredning om overgrep skjer eller har skjedd.
- Kommunen bruker konsultasjonsteam for Troms som er organisert under Barnehuset i Tromsø
- Representant fra NAV er med i kommunens støttegruppe for kriserammede som er en del av kriseberedskapen i Salangen kommune. Her håndteres situasjoner der barn bl.a. utsettes for overgrep.

- Hvilken kompetanse har kommunen for å forhindre tvangsekteskap og å avdekke

kjønnslemlesting?

- Ved interkommunal barneverntjeneste vil en kunne dra nytte av Salangen kommunes mangeårige satsing og erfaring innenfor dette området. Leder av barneverntjenesten har kurs og konferanser hvor disse tema har vært tatt opp. Det oppfordres der sterkt til å bruke de nasjonale ressurscenter aktivt ved mistanke om tvangsekteskap og kjønnslemlesting. Ressurscenter har vært brukt med godt resultat.
- Alle beboere ved mottaket gjennomgår samtale med helsepersonalet, første i transittfasen og deretter kort tid etter ankomst på Sjøvegan mottak. Begge temaer inngår i mottakets obligatorisk informasjonsprogram, hvor bl.a helsesøster og politiet delta.

- I hvilken grad samarbeider kommunale instanser med tjenesteapparatet utenfor kommunen i slike saker?

- Konsultasjonsteam for Nordland, Troms og Finnmark brukes aktivt (lokalisert under Barnehuset i Tromsø). Det er en stor fordel at både politi og RVTS sitter i konsultasjonsteamet. Andre viktige kan også tas inn i teamet ved behov.
- BUP og VOP (UNN) brukes som drøftingspartnere
- Nasjonale ressurscenter brukes
- Mottaket har lang og positiv erfaring med å samarbeid og samhandle med Kripos, UNN UPS (ungdoms psykiatrisk seksjon Tromsø), BUP Sjøvegan, RVTS, NVTS. Det finnes egne kontaktpersoner i UDI.

STEG NR. 5 – Fullverdig liv

Funksjonshemmede barn har rett til et fullverdig og anstendig liv og skal ha tilgang til nødvendige offentlige tjenester (Artikkel 23)

Spørsmål til kommunene

- Har kommunen opprettet råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og sikret at rådet også arbeider med tilbudet for barna?

- Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette er interkommunalt for kommunene Salangen og Bardu. Rådet er for mennesker med nedsatt funksjonsevne, dette inkluderer også barn.
- Mottaket gir omsorg og sikrer tilgang til undervisning og fritids aktiviteter for alle barn, uansett utgangspunkt. Mottaket har noe erfaring med beboere som har både fysisk og psykisk funksjonshemning.

- I hvilken grad har kommunen tilrettelagt tilbudet slik at funksjonshemmede barn har tilgang til offentlige bygg, slik at de kan nyttiggjøre seg tilbudene på linje med andre barn?

- Når sagt alle offentlige bygg har tilrettelagt for rullestolbrukere. Teleslynge finnes på sykehjem, NAV, kulturhuset.
- For Salangen skole vil bedre tilrettelegging av bygget skje ved renovering av skolen. Foreløpige utbedringer er gjort for å bedre situasjonen ved skolen, for eksempel bygging av rampe som gjør at rullestolbrukere har tilgang til 1. Etasje av bygget.
- For Herredshuset hvor sentraladministrasjon holder til er det er det ikke tilrettelagt for funksjonshemmede. Bygget står høyt prioritert i forhold til renovering til dagens standard.

- Hvordan samarbeider kommunens ulike etater for å sikre et samordnet tilbud til funksjonshemmede barn?

- Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne
- TEFBUS
- Kommunens omsorgsteam
- Ansvarsgrupper rundt barn med sammensatte problemer
- Økt fokus på IP (individuell plan) der man ser behov for langvarige og koordinerte tjenester. Det gjennomføres lunsj-møter 6-8 ganger per år for koordinatorene for ansvarsgrupper eller IP.

- I hvilken grad samarbeider kommunale instanser med tjenesteapparatet utenfor kommunen?

- I den grad problemstillingen tilsier behov for det, så henvises det til spesialisthelsetjeneste. Andre organisasjoner brukes der det er hensiktsmessig. For eksempel Norges blindforbund, funksjonshemmedes landsforbund m.fl.
- Hjelpemiddelsentral benyttes i stor grad, og det oppleves at de kan skaffe og dekke det utstyret en ser hensiktsmessig.

STEG NR. 6 – God helse

Barn har rett til den høyeste oppnåelige helsestandard og behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering. (Artikkel 24)

Spørsmål til kommunene:

Forebygging:

- Hvordan legger kommunen til rette for at alle barn kan leke og ferdes trygt mellom hjem, skole- og fritidsaktiviteter?

- Kommunen har en meget omfattende infrastruktur som tilbyr fantastisk anlegg som brukes til fritidsaktiviteter. Kommunesenter er kompakt med kort vei til alle fasiliteter med asfaltert og belyst vei/fortau.
- I enkelttilfeller har kommunen vært med på å tilrettelegge skoleveien for barn. Som eksempel var det et samarbeid mellom kommunen og Norges blindforbund for opprettelse av ei ”lyd” løype/vei til skolen.
- For EM på mottak følger en ansatt med på første trening slik at vi sikrer at vedkommende vet tryggeste vei frem og sikrer god overlapping til trener/andre ansvarlige voksne. For barn i familie er foreldrene ansvarlige, foreldre mottar veiledning i forhold til sine barn. Mottaket, i samarbeid med banken eller politiet, leverer ut gratis refleks til voksne og ungdommer eller refleksvester til barn. Mottaket har egen lekeplass, samt tilgang til Vasshaug skole med sine utareal og apparater (huske, ballbing, BMX/ski bane, akebakke, gapahuk, grillhus/uteklasserom). Som kyst kommune har mottaket fokus på svømme opplæring.
- Trafikkopplæring i barnehage og skole er sentrale med hensyn til å bygge opp kunnskap og holdninger til det å ferdes i trafikken. Forsterkede skoleskyssordninger, der elevene får skyss uavhengig av avstand til skolen ut fra trafikale vurderinger bidrar til tryggere skolevei. Utbygging av gang- og sykkelstier gjøres i tråd med kommunens trafiksikkerhetsplan.

- Hvordan legger kommunen til rette for at alle barn kan være fysisk aktive ut fra sine egne forutsetninger?

- Støttekontakter, avlastning, besøkshjem som er i oppdrag spesielt tilpasset det enkelte barns behov
- Tydeliggjøring av sektoransvar gjennom samarbeidsmøter og ansvarsgruppemøter.
- Barneverntjenesten er det siste sikkerhetsnett for å ivareta at barns helse og utvikling ikke skades, og gode oppvekstvilkår sikres. Om en vurderer det slik at hjelpetiltak gjennom barneverntjenesten kan bidra til at foreldre er i stand til å ivareta barnet også i forhold til dette punkt, vil hjelpetiltak kunne iverksettes.
- For barn i mottak praktiseres det i ankomstfasen at alle beboere blir vist rundt slik at de blir kjent og er i stand til å orientere seg mot de tilbudene som finnes. Alle EM og foreldre/barn i familie får informasjon om aktiviteter i Salangen kommune. Mottaket bevilger penger gjennom aktivitetsbudsjett som skal sikre at alle barn/ungdom har en fast aktivitet pr. uke. Økonomi går til hjelp til innkjøp av nødvendig utstyr, dekning av medlem/treningsavgift.
- I barnehagen er leken en av barnets naturligste virksomhet. Barnehagene legger til rette for fysiske aktiviteter, lek og utfoldelse i inne/ute miljøet. Barnehagene tilrettelegger og gir barna ulike fysiske aktiviteter ut fra egne forutsetninger både inne og ute.
- Utbygging av nærmiljøanlegg og idrettanlegg gjør at mange kan være fysisk aktive.
- Tilpasset opplæring i skolen gjøres også i kroppsøvfaget, der elevene får utfordringer ut fra egne forutsetninger og behov.

- Hvordan arbeider kommunen med tilrettelegging og tiltak som fremmer et godt kosthold og forebygger bruk av tobakk og rusmidler blant barn og unge?

- Kommunen er inne i et samarbeid med flere kommuner i arbeidet med utarbeidelse av ruspolitisk handlingsplan
- Kommunen er deltaker i rusforebyggende gruppe
- Gjennom deltakelse på kurset "Hverdagsmestring" gjennomført på mottaket ivaretas denne utfordringen gjennom samtale, informasjonsprogram, følge til butikkene, delta i matlaging, fisketurer, bærplukking og potetinnhøsting. Misbruk av tobakk og andre rusmidler forebygges gjennom individuell og gruppe informasjon fra ansatte, helse, skolen. Mottaket har også god dialog med lokale kjøpmenn og politiet.
- Barnehagene i samarbeid med foreldre arbeider for et sunt kosthold og riktig hygiene. Kommunen ivaretar innkjøp av mat for barna i barnehagen. Det er der et bevisst valg med innkjøp av sunne matvarer.
- I skolen skjer forebygging av bruk av tobakk og rusmidler skjer blant annet gjennom fag som Mat og Helse og Naturfag. I tillegg deltar noen trinn ved skolens ungdomstrinn i opplegget FRI, som skal forplikte klasser til å avstå fra bruk av tobakksvarer.

- Deltar alle kommunens ungdomsskoleklasser i det tobakksforebyggende FRI-programmet?

- Noen trinn ved skolens ungdomstrinn deltar i opplegget FRI, som skal forplikte klasser til å avstå fra bruk av tobakksvarer.

- I hvilken grad sikres at kommunenes rusmiddelpolitikk også omfatter tiltak som retter seg mot barn?

- Gjennom rusforebyggende gruppe, et tverretatlig forum

- Gjennom ruspolitisk handlingsplan

Tjenester:

- Har kommunen helsestasjons- og skolehelsetjeneste med tilstrekkelig kapasitet, herunder helsestasjon for ungdom?

- Helsestasjonen har i sin årsplan for skolehelsetjenesten: 3. Klasse; Gruppesamtale om kropp og helse med fysioterapeut og helsesøster. 5. Klasse; Gruppesamtale om venner, trivsel, selvbylde og kosthold. 7.Klasse; Obligatorisk høyde og vektmåling. 8.Klasse; Gruppesamtale om kosthold og fysisk aktivitet. 9.Klasse; Gruppesamtale om psykisk helse.
- Skolehelsetjenesten vil i løpet av dette skoleåret starte opp med opplæringsprogrammet "Zippys venner" på første trinn og "Psykisk helse i skolen" på alle trinn i ungdomsskolen.

- Har kommunens øvrige helsetjenester tilstrekkelig kapasitet til å gi barn og unge et godt tilbud?

- Mottaket tilrettelegger for dette gjennom finansiering av 100% helsesøster og god samhandling rutiner.
- Helsestasjonen har 200 % helsesøsterstilling, hvorav den ene er øremerket flyktninger og asylsøkere. Fra august 2008 har vi leid inn helsesøster i 60 % stilling for å dekke avvik i skolehelsetjenesten. Det er ikke opprettet stilling for å dekke dette avviket. Uten opprettelse av helsesøsterstilling til skolehelsetjenesten, vil ikke kommunen kunne tilby denne tjenesten.
- Helsesøster er pr. i dag ikke tilstede på videregående skole på grunn av manglende kapasitet, men ser at dette er nødvendig for å kunne ivareta et lavterskeltilbud. Vi har tilbud om helsestasjon for ungdom (på helsestasjonen) to timer i uka.

- Hvordan sikrer kommunen et reelt tilbud om habilitering og rehabilitering til barn og unge?

- * Kommunen har ansatt egen rehabiliteringskoordinator som inngår i 80% stilling ergoterapeut.

- Hvordan sikrer kommunen at arbeidet med psykisk helse for barn og unge videreføres etter at "Opptappingsplanen for psykisk helse" er avsluttet?

- Kommunen har egen helsestasjon for ungdom med fast kontortid ved skolen. Salangen skole deltar fra høsten 2009 i opplegget "Alle har en psykisk helse", et undervisningsopplegg knyttet til elever på ungdomstrinnet.
- Salangen kommune opprettholder stillinger som var tilkommet under opptappingsplanen for psykisk helse.
- Midler som var tilkommet kulturkontoret og styrking av ungdomsklubben under opptappingsplanen er opprettholdt i regi av kommunen og kulturetaten.
- Kommunen gir støtte til videre drift av organisasjonen Mental helse som også har fokus på barn og unge i Salangen.

STEG NR. 7 – God utdanning

Barn har rett til grunnutdanning og at videre utdanning gjøres tilgjengelig og oppnåelig for

barna (Artikkel 28 og 29)

Spørsmål til kommunene:

- Hvilket system har kommunen for å vurdere og fange opp barn og unge som trenger ekstra oppfølging i barnehage og skole?

- I skolen foregår kontinuerlig kartlegging av elevenes utvikling, både faglig og sosialt. Tester, observasjoner, foreldresamtaler og drøftinger ligger til grunn når elevenes hjelpebehov vurderes. Oppmelding til PPT gjøres av skole eller foresatte. Vedtak om særskilt tilrettelagt undervisning gjøres av adm sjef.
- Mottaket har kartleggingsverktøy og deretter jevnlig samarbeid med barnehage, skolene og foreldrene.
- Barnehagen er en del av det 18 - årige utdanningsforløpet. Barnehagen har 7 fagområder som vi skal være igjennom i løpet av barnehageåret. Personalet vil legge til rette det pedagogiske arbeidet ut i fra barnets alder og modning. Der vi skal sikre progresjon i utviklinga. Barn skal vokse i barnehagen, ikke ut av den. Det kan være en utfordring i henhold til det å fange opp og vurdere om barn trenger ekstra oppfølging. Barnehagene har egne observasjonsskjemaer de bruker for å "kartlegge" barna. Det er et samarbeid mellom barnehage, hjem og andre instanser hvis vi ser at barnet trenger ekstra oppfølging.
- Kommunen sikrer at alle foreldre som ønsker barnehage plass får det.

- Har alle kommunens skoler handlingsplan mot mobbing?

- Skolen har egen handlingsplan mot mobbing

- Deltar kommunens skoler i opplæringsprogram tilknyttet psykisk helse?

* Skolen deltar i "Alle har en psykisk helse"

- Sikrer kommunen at alle foreldre som ønsker det, får barnehageplass for barna sine?

- For kommunens registrerte bosatte innbyggere er det sikret barnehageplass for alle.
- På mottaket dekker UDI halvdags barnehagetilbud for barn 3-6 år. Barn 0-2 år har ingen tilbud som dekkes av UDI. Kommunen har imidlertid tatt inn noen i denne alder ved vakanser. Barnevernet har i tilfeller innvilget barnehageplass som hjelpetiltak.

- Hvilke planer har kommunen for å håndtere krisesituasjoner i barnehager og skoler?

- Egen kriseplan foreligger og brukes i situasjoner der dette anses nødvendig. Kommunens kriseteam kobles inn i spesielle tilfeller.

- Har kommunene en bevisst satsing for å sikre at elevene fullfører videregående opplæring?

- Tre av lærerne ved skolen har tatt videreutdanning i karriereveiledning blant annet for å kunne drive bedre rådgivning med tanke på videre utdanning, herunder motivere

avbrudd av utdanning. Faget utdanningsvalg er fortsatt under utvikling, med siktemål å gjøre elevene bedre i stand til å ta reflekterte valg i forhold til egen fremtid.

- Barneverntjenesten har vært inne i forhold til råd og veiledning for noen unge som velger å ikke gå på skole. Barneverntjenesten ser til at rette instanser (oppfølgingstjenesten og NAV) er inne for å kunne gi et tilbud til ungdommen, derigjennom også motivasjon for videregående skole.
- Mottaket, sammen med Sjøvegan videregående skole, har et mål at alle som ønsker det kan fullføre videregående skole. Ofte kan det bety at mottak, sammen med IMDI, tar hensyn til slik målsetning og ønsker i forbindelse med valg av bosettings kommune.

TILLEGG/MERKNADER:

1) Salangen kommune i regi av TEFBUS har gjennomført en fritidsundersøkelse i 2007-2008. Følgende i kursiv er et sammendrag av denne undersøkelsen.

Undersøkelsen som omtales i denne rapporten er gjennomført av Folkehelseprosjektet på oppdrag fra Tverrfaglig forum for barn og unge i Salangen (TEFBUS). TEFBUS ønsket å vite mer om hva barn og ungdom i Salangen mener om fritidstilbudet i kommunen, deres aktivitetsnivå og årsaker til at enkelte ikke deltar på organisert aktivitet.

For å belyse problemstillingen valgte vi å benytte oss av en spørreundersøkelse blant alle elever på klassetrinn 5-10 ved Salangen skole. Resultatene fra undersøkelsen viser at over $\frac{3}{4}$ av barn og unge i Salangen deltar ukentlig på organiserte fritidsaktiviteter, mens i underkant av $\frac{1}{4}$ svarer at de deltar av og til eller ikke deltar i det hele tatt. Aktiviteter som fotball, dans, og turn er de mest populære fritidsaktivitetene. Vi ser også at det finnes et stort spekter i interesser, ønsker og aktivitetsnivå.

Undersøkelsen har gitt oss verdifull kunnskap om fritidsvanene til barn og ungdom i Salangen. TEFBUS hadde i utgangspunktet et ønske om å få vite mer om hvorfor enkelte barn og unge ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter. Dette temaet klarte vi i mindre grad å belyse grundig nok i denne undersøkelsen, selv om vi er innom også denne delen av problemstillingen. Den relativt unge alderen på utvalget (10-16 år) førte med seg en del utfordringer med hensyn til språket og formuleringer i spørreskjemaet.

*Øystein Ånesen
Fysak-koordinator*